

Yunanistan'da Bazı Sosyolojik Müşahedeler

Prof. Fındıkoğlu

Geçenlerde İktisat Fakültesi mümessili olarak katıldığım «Milletlerarası Göçmen Araştırmaları Atina Kongresi» esnasında ve sonrası bir hafta boyunca yapılan müşahedeleri belli birkaç sosyal konu etrafında toplamayı faydalı buluyoruz.

— I —

Her şeyden önce bu onbeş günlük Yunanistan seyahatine vesile teşkil eden kongrenin ilmî mevzuu ve çalışmasına en başta yer ayırmak lâzımdır.

Beynelmîlel neşriyatta umumiyetle A. E. R. rümuze ile bilinen ve «Association des Etudes des Réfugiés» adından alınan ilk harflerden yapılan AER, gerek İktisat Fakültesi öğretim üyelerine, gerek mecmua neşriyatına yabancı değildir [1].

Kongre, klâsik usule uyularak iki umumî toplantı arasında komisyonlar halinde çalışmıştır. Bir hafta süren bu bereketli ve faydalı toplantılar aşağıdaki komisyonlar namına yapılmıştır:

I — Muhacirlerin iktisadî *Integration*'u. Bu komisyon aynı zamanda mesken, ziraî sahada iskân işleri ile alâkadar olmuştur. Avusturya mümessillerinden Dr. Ludowici ile Almanya temsilcisi Dr. Gross'un idare ettikleri bu komisyonda şu meseleler ele alınmıştır:

- 1 — Köy meskenleri meselesi ve ziraat,
- 2 — Yunanistan'da eski ve yeni mesken mimarîsi,
- 3 — Muhacir meskenlerinin standartlaştırılması,
- 4 — Zelzeleye mukavim inşaat.

[1] Teşkilâtın kuruluşu ve gayeleri hakkında bakınız: Prof. Orhan Tuna, İktisat Fakültesi Mecmuası, 1951 c. 13, sf. 248.

Bu komisyonu Yunan mümessili Mihalis ve Avusturya temsilcisi Ludowici raporlariyle komisyon çalışmalarına katılmışlardır.

II — Kültür komisyonu.

Hollnda temsilcisi Dr. Verkade ile Almanya mümessili Dr. Schremmer'in idare ettikleri bu komisyonu şu noktalar üzerinde münakaşalar cereyan etmiştir:

- 1 — Mhacir ve sürgün mhacirler arasında milletlerarası işbirliği;
- 2 — Berlin'de açılan muhaceret sergisi;
- 3 — Muhacirlerin kültürel gelişmesi.

Bu komisyonu Dr. Richthofen, Dr. Herzogenberg ve Dr. Shremmer faaliyet sarfetmişlerdir.

III — Hukuk meseleler komisyonu:

Bu komisyon dünya mhacirlerini yakından ilgilendiren şu meselelerle meşgul olmuştur:

- 1 — Mecbur sürgünlerin vatan hakkı,
- 2 — Bu hususta 1951 Cenevre mhacirlerinin tetkiki,
- 3 — Muhacirlerin tardı.

Bu komisyonu Th. Verter, Dr. Raberl, Prof. Wierer raporlariyle dikkate şayan hizmetler ifa etmişlerdir.

IV — Sosyoloji komisyonu:

Nrenber Üniversitesi Sosyoloji Profesörü V. Müller'in reisliğinde toplanan komisyon şu raporları incelemiştir:

- 1 — Yunanistan'da mühacir isknının içtimaî neticeleri,
- 2 — Yunanistan mhacirleri etrafında sosyolojik meseleler,
- 3 — Türkiye'de Yunanistan'dan gelen mhacirlerin iskânı: İstanbul'da Büyükdere'de Bahçeköy'de mühacir iskânı,
- 4 — Bavyera'da yabancı mhacirlerin iskânı,
- 5 — Kgulan veya mühacir gelen kimselerin temsili etrafında vazı vakıalar.

Bu meseleleri sırasıyla,

Prof. Agapitidis, Prof. Evilpidis, Prof. Fındıkoğlu, Dr. L. Ml-

ler, Prof. V. Müller izah etmişler ve yapılan tenkidleri cevaplandırmışlardır.

V — Sağlık ve Gençlik komisyonu:

Prof. Harmsen'le Dr. Arnold'un idare ettikleri bu komisyonda:

- 1 — Parçalanmış mühacir aileleri,
- 2 — Muhacirlerin entegrasyonu işinde mektebin rolü;
- 3 — Çok çocuklu, yaşlısı çok, malûl... ailelerin temsili; gibi meselelere ait raporlar incelenmiştir.

VI — İstatistik komisyonu:

Bu komisyon İtalya temsilcisi Prof. Pedroni tarafından idare edilmiş, şu meseleler üzerinde durulmuştur:

- 1 — Mühacirlere ait istatistiklerin toplanması,
- 2 — İtalya'da muhacir durumu,
- 3 — Yugoslavya'da mühacirlere tazminat.

VII — Almanca konuşmayan mühacirlerin Avusturyadaki durumu;

2 — Almanya, asli Alman olmayan yabancı mühacirlere yardım işi.

Bu meseleler Prof. Pirkmarer ile Dr. Antalovski tarafından izah edilmiştir.

VIII — İktisadî entegrasyon komisyonu:

Kongrenin en mühim komisyonu olan bu toplantıda:

- 1 — Afrika mühacirlerine tazminat,
- 2 — Avusturya'daki vatansız doğurduğu meseleler.

Böylece sekiz komisyon halinde çalışan kongre 21.10.1961 günü Atina Parlâmento binasında yapılan bir umumî toplantı ile nihayete ermiş, her komisyon reisi çalışmaların hülâsasını yapmış, bundan sonra müddeti biten ve siyasî faaliyetlerinden dolayı İstanbul'u terk edemeyen reis Prof. F. K. Gökay yerine Kızılhaç reisi Dr. Croisier seçilmiş ve kongre resmen sona ermiştir.

Dünya Mühaceret Problemlerini Araştırma teşkilâtının bir kongresi de bundan bir müddet evvel, bilindiği gibi, İstanbul'da toplanmıştı. Hazin bir itiraf olarak beyan etmekten çekinmiyorum: — Yunanistan, Atina'da toplanan bu milletlerarası kongreden son derece faydalanmıştır.

Faydalanma iki şekilde oluyor: 1) Yunanistan'ı tanıtmak. Elliye aşan âza, konforlu vasıtalarla Selânik'ten itibaren hemen hemen bütün Yunanistan'ı tanımak, göç ve göçmen meselelerini yerinde görmek fırsatını elde etmiştir. 2) Yunan âlimleri vasıtasıyla göç ve mühaceret sosyolojisine yapılan ilmi hizmet. Burada ikinci noktaya dair bilgi vermeği faydalı buluyoruz:

Yunanistan, Osmanlı İmparatorluğundan ayrılma savaşlarından bu yana, yani tâ 1821 den bugüne kadar mütemadi mühaceret hareketlerine sahne olmuş bir memleketdir. Resmî bir rapora bakılırsa 1827 - 1832 arasındaki istiklâl hareketi sıralarında İzmir ve civarından Rumlar kaçıp eski Yunanistan'a gelmişler ve Corinth civarında iskân edilmişlerdir. Arada bir duraklıyan mühaceretler, 1865 den sonra tekrar başlamış, İmparatorluk ile Yunanistan arasındaki harpler, devam ederken veya arkası sıra yığınların göçlere meydan vermiştir. 1865 - 1866, 1868 - 1869, 1878, 1889, 1897 tarihleri, aynı zamanda bu gibi kitle hicretlerinin de vukuu tarihleridir.

Balkan savaşından evvel Bulgaristan'ın teşekkülü sıralarında Şarkî Rumeli'yi ele geçiren Bulgarlar, bu bölgeden 40.000 Rum'u Yunanistan'a tehcir etmişlerdir. Şimalî Yunanistan'ın bir kısım halkı, o zamanki Yunan hükümetinin büyük malî fedakârlıklarla ve muvaffakiyetle tatbik ettiği ziraî iskân ile yerleştirilmiş muhacirlerden teşekkül etmektedir.

1912 Balkan Harbi, eski Yunanistan'ın hudutlarını genişletmiş olmakla beraber gerek bu yeni sahalara, gerek eski Yunanistan köşelerine doğru mühacir akın ve iskânlarına da meydan vermiştir. 1917 Rum ihtilâli sonunda ise Rusya'ya vaktiyle hicret etmiş Rumlar Yunanistan'a avdet etmişlerdir. Balkan harbinden 1920'ye kadar Yunanistana yarım milyondan biraz fazla Rumun göç ettiği anlaşılmaktadır.

Yunanistan'daki bu mühaceret dalgalarının en mühimi, 1922 sıralarında firar, 1923 den sonraki senelerde müslihâne anlaşma suretleriyle Anadolu'dan vaki ve «mübadele» adıyla isimlenen mu-

hacerettir [2]. Resmî bir kayde göre sayıları 1,500,000 i bulan bu mübadiller, o zamanki Yunanistan'ın bütün nüfusunun — ki 5 milyon 500 bin idi — dörtte birini teşkil etmektedir [3].

Bu anlaşma bilindiği gibi, biri muahede olmak üzere iki vesi-kadan ibarettir. 30/Ocak/1923 tarihli Lausanne muahedesinde mü-badeleyi tanzim etmekte, emval ve emlak tasfiyesi ise 10/Haziran/1930 tarihli Ankara anlaşması ile düzenlenmektedir.

Bugünkü muhaceret hareketlerinden ayrı olarak «eski muha-cirler» diye anılan Anadolu muhacereti, Birinci Dünya Savaşından ve Pan-Hellenizm Savaşı ile başvurulmuş Anadolu macerasından bit-kin surette çıkan Yunanistanı son derece zor ve müşkil durumda bırakmıştır. Faydalandığımız raporun ifadesine göre «Küçük Asya» seferinde milletin kaderini takip etmiş olan masum kurbanlar - Les victimes innocents qui avaient suivi le destin de la Nation à l'expédition de L'Asie Mineure» için beş şu kadar milyonluk Yunanistan bütün varlığı ile seferber olmuş, kiliseler, kıslalar ve mektepler kamp haline sokulmuş, 1950 - 1951 Bulgar tehcirinin neticesinde memleketimizde beliren halk yardım hareketine benzer bir hareket, güçlükleri mümkün merteye yenmiştir.

Türk Yunan mübadelesinin, Yunanistan'da meydana verdiği bu iskân ve yerleştirme heyecanının muvaffak olmasını, tamamiyle yerli kaynaklara bağlamak doğru değildir. Bu sırada doğumunun 100. senesi yâdedilen Nansen, ilk insaniyetperverliğini vatansız Rum muhacirleri için gösterdikten sonra ikinci insaniyetseverliğini yeni vatanlarına kavuşmuş olan Anadolu Rumlarının Yunanistanda iskânına büyük ölçüde sarfeylemiş, o devrin «Birleşmiş Milletler»i olan «Akvam Cemiyeti» ndeki otoritesine dayanarak Yunanistan için dış ikrazlar temin etmiştir. Bu ikrazlar birincisi 1923 de 12 mil-yon 300 bin Sterling, ikincisi 1928 de 3,000,000 Sterling olmak üzere iki defada yapılmıştır. Bunun için «Akvam Cemiyeti»ne bağlı bir «Muhacirleri iskân komitesi - Comité d'Etablissement des Réfugiés» kurulmuştur. Bu komite, Yunanistan'daki iskân organizasyo-

[2] Barakalarda yaşayan 3900 aile için 1450 si Atina'da, 600 ü Pire'de, 1450 si Selânik'te olmak üzere 3900 lojmanlık bloklar düşünülmektedir.

[3] Rapor mübadiller hakkında bu rakamı veriyorsa da 1928 Yunan sa-yımı aile olarak 305,462; fert olarak 1,221,849 mübadil rakamını vermekte, bunun 643,025 inin şehirli (160,856 aile), 578,824 ünün köylü (144,706 aile) ol-duğunu tasrih etmektedir.

nu ile işbirliği ettikten sonra dış ikrazları takviye eden dört iç istikraz yapılmış, çok az zamanda iskân muvaffak olmuş, gaye olan iktsadî *Integration* az zamanda elde edilmiştir.

1922 - 1923 de herhangi bir suretle asıl Yunanistan'a göç eden Anadolu Rumları'nın iskânı işinde iki Vekâlet arasında iş bölümü yapılmıştır. Şöyle ki «İçtimaî Basiret - Prévoyance sociale» Vekâleti şehirlerdeki, Ziraat Vekâleti ise köylerdeki yerleştirme ile meşgul olmuştur. Merkezi Cenevre'de bulunan C.E.R., 1923 - 1930 arasında her iki Vekâlet ile işbirliği halinde çalışmış, dış ikrazların ödenmesi ve sarfı işini takip etmiş, 1930 da vazifesini bitirerek tarihe mal olmuştur.

Anadolu Rum mübadillerinin iskân tarzı ile alâkalı kaynaklara göre Yunan hükûmeti bir taraftan Türk - müslüman mübadillerden kalan araziyi, öte taraftan devlet malı sahaları hamur etmek suretiyle 500,000 hektarlık araziyi iskân ile alâkalı Ziraat Vekâletine devretmiş, iskân teşkilâtı personelini Ziraat Vekâleti peydahlamış, ayrıca köyler, yollar ve köy meskenleri inşası için de 25,000 hektar arazi tahsis eylemiştir. Ziraî sahalardaki iskân, ziraî âlât dağıtımı, ahır ve ağıl inşası, yol gibi tamamlayıcı unsurlarla itmam edilirken şehirlerdeki iskân için de yeni sınaî müesseseler ihdas olunmuştur. Belirtildiğine göre 1939 da İkinci Dünya Harbinin patlaması anlarında hemen hemen tamamlanmış olan Anadolu mübadillerinin iskânı işi, 1939 - 1945 İkinci Dünya Harbinin dış ve iç vukuatı karşısında yerli Yunan halkının da karşılaştığı huzursuzluk ile yeniden bozulmuş, üstelik Türkiye'den başka yerlerden akın etmeğe başlıyan Rum muhacir ve ecnebi mültecilerle büsbütün vahim bir Şekil almıştır. Muhaceret işi ile alâkalı «İçtimaî Basiret» Vekâletinde «Yeni Muhacirler Dairesi»ni 1945 den sonra meşgul etmeğe başlıyan iş için de böylece Anadolu mübadilleri meselesi yeniden bir problem teşkil etmişse de problemin adında artık Anadolu Rumlarına ait bir iz yoktur. Olsa olsa eski Yunan cemiyetinin yapısına artık *Integre* edilmiş, kaynaşmış Yunanistan Rumları bahis mevzuu olabilir. 1945 - 1950 arasında Yunanistan'ı altüst eden komünist hareketler neticesinde tahmin edilen 187,000,000 milyon Dolarlık zarar içinde hiç Şüphesiz 1923 de iskân edilmiş Anadolu mübadillerinin maruz kaldığı zarar da dahildir. Yıkılmış köylerin yeniden inşasına sarfedilen 1,400,000 Dr., aynı zamanda bu mübadiller için de faydalı olmuştur. Bugün 1944 - 1950 arasındaki iç sarsıntıdan müteessir olmuş, hâlâ barakalarda yaşayan 24,000 aileden

13,500 Atina, Pire, Selânik çevrelerindeki barakalarda barınmakta bulunuyor. 10,500 aile ise köylerde perişanlık içindedir. Bunların önümüzdeki seneler içinde iskânı maksadiyle bütçede 260 milyon Dr. ihtiva eden bir tahsisat bu sene ayrılmış bulunuyor. Yapılan plâna göre köylerde münferit meskenler, üç şehirde (Atina, Pire, Selânik) ise blok inşaat yapılacaktır.

Eski muhacirleri iskân işinin tamamiyle devlete ait olmasına mukabil yeni muhacirlerin iskânına ONU yüksek komiserliği, Kiliseler Birliği, Selânik Piskoposluğu geniş ölçüde yardım etmektedirler. Başka yerde de işaret ettiğimiz gibi bu muhacirler, Yunan asıllı olduğu kadar yabancı milletlere de mensupturlar. Rusya ve Romanya'dan gelenler arasında Rum'lar gibi Beyaz Ruslar, Ermeniler de bulunmaktadır. Ziyaretimiz yılı olan 1961 de 155 aile, 1, 2, 3 gözlü ve Lakaratu Antéon - Thaliton'da inşa edilmiş apartmanlara yerleştirilmişlerdir. Geride 600 kadar bu guruba dahil muhacir, daha mevcut olup aynı semtte inşaata devam etmekte olan bloklara pek yakında yerleştirileceklerdir. «Yeni Muhacirler» diye 1934 sonrası dış göçlerle gelenler şu zümrelere ayrılmaktadırlar:

- 1 — Romanya'dan gelen Rum asıllı muhacirler,
- 2 — Rusya'dan gelen Rum asıllı muhacirler,
- 3 — Bulgaristan'dan gelen Rum asıllı muhacirler,
- 4 — Lehistandan gelen Rum asıllı muhacirler,
- 5 — Çekoslovakya'dan ve Macaristan'dan gelen Rumlar,
- 7 — Çin'den gelen Rumlar.
- 6 — Yugoslavya'dan gelen Rumlar.

Bunlara İkinci Dünya Harbi sonunda Şimalî Epir'den göç eden Rumlar da katılmaktadırlar. Keza «eski muhacirler» grubuna mensup olmaları lâzım iken, idarî bakımdan «yeni muhacirler» dairesinin iştigal sahasına giren iki zümre daha vardır:

8 — Birinci Dünya Harbi sonunda Yunanistan'a gelen Ermeniler,

9 — 1917 itilâlinden sonra Yunanistan'a gelen Beyaz Ruslar (250 aile olarak gösterilmektedir).

«Yeni muhacirler» idaresi, devlet yardımına denk dış yardımlar görmektedir. En başta 28 Temmuz 1951 tarihli bir anlaşma ile ONU, çok yakın bir alâka gösteriyor. Ondan sonra Dünya Kiliseler Birliği, daha sonra Yunanistan'daki devlet dışı teşekküller (Meselâ

dinî cemaat idareleri) gelmektedir [4]. Amerikan yardımının resmî ve ONU kanalı ile olanından başka hususî Amerikan yardımları da hatırı sayılacak kadar mühimdir. Bu yardımların Amerika'da yerleşmiş Yunanlılar tarafından teşkilâtlandırıldığını söylemeğe lüzum yoktur [5].

Bu gibi çeşitli kaynaklardan gelen yardımlarla görülecek işin mekanizması 3955 sayılı bir kanunla tesbit edilmiş bulunuyor. Bu kanuna göre «İçtimaî Basiret Vekâleti», ONU'nun Atina'daki «Merkez» eli ile ONU ya bildirilir. İskân işinin başlıca safhaları vardır:

1 — Muvakkat iskân (toplu veya tek bir halde gelen muhacirlerin geçici bir müddet için iskân ve iaşesi);

2 — Kat'î iskân (yeni inşa edilen meskenlerin dağıtımı ve iskân ihtiyaçlarının karşılanması).

Esnaf ve sanatkârlar şehirlerde; b) Köylüler köylerde, a) zümresi için Atina, Selânik, Pire gibi şehir çevreleri ele alınmaktadır. Bu maksatla Atina'da Sepolia, Kallithea Korf, ve Tritzifie mahalleleri vücade getirilmiştir. b) zümresi için müstakil köyler inşası pek ender tatbik edilmektedir. Bunun bir misâli Arta bölgesinde Vigla'da görülür. Burada her türlü vasıtalarla mücehhez 100 çiftlik önceden vücade getirilmiştir. Her aileye 1000 - 1500 M² arazi, yetecek kadar bahçe ve inşa edilmiş münferit ev verilmektedir. Makedonya'da Pieria çevresinde aynı şekilde 42 çiftlik vücade getirilmiş ise de bunlar Vigla'da olduğu gibi yeni olmayıp mevcut köylere serpiştirilmiş bir haldedir.

3 — Kat'î iskâna yarayan meskenlerin inşası senelere tevzi edilmiştir. Geçen sene, yani 1960-61 de şehirde iskân programına uyularak 1202 mesken inşa ve tevzi olunmuştur. Şimdi elde 557 mesken ve 36 atölye ve dükkân inşası hazırlığı başlamıştır. Bunun arkası sıra 158 lojmanlı inşaat başlayacaktır. Bu gibi bitmiş veya bitmemiş inşaatın bulunduğu ve ziyaret ettiğimiz Karfa mahallesi, âdeta yeni bir şehir olarak Atina'ya eklenmiş bulunuyor. 28 ma-

[4] Bu gibi yardımların Yunanistan'daki kardeş harpleri, zelzeleler ile de alâkalı olduğunu unutmamalıdır.

[5] ONU'nun Atina'da çok aktif bir merkezi, Dünya Kiliseler Birliği'nin keza Atina'da ve «Comité Oécumenique»'i, Amerika yardımı için de USEP remzini taşıyan bir organizasyon mevcuttur.

ğaza ve zanaat atelyesi ile yeni sâkinlerinden bir kısmının iş yerleri de göz önüne alınmıştır.

4 — Terbiye ve öğretim yardımı, maddî yardımlar yanında mühim bir yer işgal ediyor. Muhacir çocuklarının teknik mekteplere girmeleri bilhassa düşünülmekte, takip edilmekte, burslar verilmektedir. Şehir civarlarında iskân edilen «yeni muhacirlerin 510 çocuğu, Yunanistan'ın her tarafındaki teknik mekteplerde okutulmaktadır. Bunun yanında yüksek öğretim kapısı kapalı değildir. Atina ve Selânik Üniversitelerinde okuyan muhacir çocukları büyük ölçüde yardım görmektedir.

5 — İş ve işçi bulma siyasetinde muhacirlere ayrı bir ehemmiyet veriliyor. Muhacir işçilerin kalifiye olmayanların sanayi müesseselerine alınmamalarını önlemek ve alınmalarını, teknik idmanlardan geçirilmelerini temin etmek isteniyor ve muvaffak da olunuyor. Yunan balıkçılığında yetiştirilmek istenen muhacirler için iki teçhizatlı balıkçı gemisi bulunuyor. Yeni muhacir mahallelerinde açılan her nevi iş yerleri, aynı muhacirlerin emrine hazır bulunduruluyor ve muhacir olmayan Yunanlıların rekabeti önleniyor. Karfa'da bizim Kayserili Gülbenkian'ın büyük ölçüdeki teberrü ile muhacirler için inşa edilen bir büro idaresinde «zanaat öğrenme ocakları», hattâ «yabancı dil öğretim büroları», «mensucat teknik öğretim büroları», spor mahalleri... vardır. Bütün bunlar, çocuk, genç göçmenlerin biran evvel müstahsil olmalarını temin gayesini gütmektedir.

Atina civarında Pantelemon'daki Rus Yoksullar Bürosunu da bu arada zikredelim. 1957 de de ONU komiserliği ve Kiliseler Birliği'nin yardımı ile inşa edilen bu yurdun kırk odasında kimse-siz muhacirler iskân ve iâşe edilmektedir. Vaktiyle Yunanistan'a gelmiş olan Beyaz Rusların bekayaları buralarda barınmaktadırlar. Bu neviden yoksul yurtları Tinon'da (Rodos'da) da vardır.

Eski muhacirlerin iskân işi hâlâ devam ediyor. «Gecekondu-Taudis»lerde oturan bu muhacirler şimdi Atina civarında «Votsi»deki bloklara yerleştirilmektedirler. Ziyaret ettiğimiz bu yeni semtte:

1 — 1450 evlik 70 blok vardır. Burada 8500 2, 3, 4 gözlü dairelere muhacirler yerleştiriliyor.

2 — Telefon, elektrik, su tesisatı,

3 — Kilise, mektep, çarşı bulunmaktadır. Ziyaretimiz sırasında iskânları yapılmış olan bu muhacirlerden başka maketleri izah edilen ikinci bir inşaat 568 aile (aşağı yukarı 2300 muhacir)i barındıracaktır. Bu aileler şimdi barakalarda barınmaktadırlar.

Yunanistan'da muhaceret ve iskân işleri, 1917 de kurulan ve «İçtimai Basiret - Prêvayance sociale» adını taşıyan bir Vekâlet tarafından çövrilir. Vekâletin başlıca şu daireseleri vardır:

- 1 — Malûller dairesi,
- 2 — Devlet yardımına muhtaç olanlar dairesi,
- 3 — Çocuk dairesi,
- 4 — Eski muhacirler dairesi,
- 5 — Yeni muhacirler dairesi.

İkinci daire, sel ve zelzeleden zarar gören halka, kimsesizlere ve fakirlere acele yardım işi ile meşgul, çocuk meselesi, son derece ehemmiyetle ele alınmış ve her yönü ile düşünülmüştür. Dördüncü daire, başlangıçtan İkinci Dünya Harbine kadar olan devrenin, son daire ise yeni ve 1934 sonrası devrenin muhacirleriyle meşgul. Biz yalnız bu son iki dairenin müdürleriyle görüştük: Bay Angelis, Bay Sofras. Yunanistan'da «yeni muhacirler» adı altında, 1923 Türk - Yunan mübadelesinden veya Bulgar - Yunan mübadelesinden ayrı olarak gruplandırılan bu muhacirlerin Yunanistan'a akını hâlâ devam etmektedir. Buna karşılık ONU ve Kiliseler Birliği yardımları da Amerikan askerî ve iktisadî yardımlarıyla muvazi olarak aşağıdaki seyri takip ediyor [6]:

<i>Seneler</i>	<i>Yabancı yardım</i>	<i>Yunan yardımı</i>
1956	167.800	250.500
1957	341.900	172.000
1958	381.900	324.500
1959	932.700	622.300
1960	868.300	867.600
1961	480.900	378.900
	3.113.500	2.615.900

[6] Bk. Sofras Raporu. Rapor önmümüzdeki 1963 yılı için ONU'dan 1,300.000 Dolar yardım yapılacağı, ona yakın bir miktarın da Yunan bütçesinden devredileceğini kaydediyor. Bu değerli vesika her halde AER'ce neşredilecektir.

Anadolu şehirleri içinde İzmir, Kütahya, İsparta, Yunanistan'a Yunan ekonomisinde âdeta bir inkılâp, bir başkalık gibi görülecek yeniliklere vasıta olan mübadiller göndermiştir. İsparta halı ve kilimciliği, burada yalnız yer değiştirmekle kalmamış, teknik ilerlemeler kaydedilmiştir. Yunanistan'ı ziyaret ettiğimiz sırada Atina'daki Venizelos caddesi üzerinde açılmış olan bir halı sergisi bu ilerlemelerin izah ve propagandasını yapan broşürler dağıtmakta idi. Türkçe aynı «kilim» kelimesi, burada bir Yunan ibdamının adı gibi tanıtılmaktadır [7]. İzmir'deki ticaret ve ithalât - ihracat firmaları, sanki yer değiştirmiş, büyük Yunan şehirlerine göç etmiştir. Yerli Yunanlılar da, dış ticarete ve mensucat sanayiinde İzmir'li mübadillerin ön safta rol oynadıklarını söylemektedirler. Bütün bu iktisadî ve ticarî işlerde, birbirlerini kayırmak ve himaye etmek itibarıyla mübadiller arası bir tesanüt, ancak 1945 - 1950 tarihlerine kadar hissedilir şekilde tezahür etmişse de bugün artık bir yerli ve mübadil kaynaşmasından bahsetmek mümkündür. Zira 1923 - 1961 arasında giren kuşaklar, her iki tarafın birbirine karşılıklı nüfuz ve hulûlü ameliyes ihkümünü icra etmektedir.

Selânik civarında, Büyük İskender'in yeni keşfedilen ve kazma ameliyatı yapılan sarayı yakınındaki Nea-Pella köyü, tamamiyle mübadiller tarafından çorak bir sahada kurulmuştur. Çatalcalı bir mübadil, güzel bir Türkçe ile çakıllı, kayalık bir arazi parçasını gös aynen bize şöyle dedi:

— 1923 de bize bu köy arazisini gösterdikleri zaman her taraf işte böyle idi. Ama şimdi...

Gördüğümüz, bir ilköğretim binası, bahçesi, ağaçları ve yeşil sahası, seksen kadar evli yeni bir köyden ibaretti. Kongre âzaları şerefine, teneffüse çıkmış olan çocukları daha fazla alıkoydular. Köy muhtarı Mihailidis ile mektep baş hocası olan Çatalcalı bir mübadil bize güzel Türkçeleriyle ve heyecanlı bir eda ile köyün teşekkülü hakkında, çektikleri zahmetlere ve mihnetlere dair uzun izahat verdiler. Sonunda baş muallim, çocukların önüne geçerek orkestra şefliği yaptı. Çocuklarla beraber Yunan şarkıları söyledi. Fakat bu çocuklar, babalarının, hocalarının bizim ile konuştukları Türkçeyi artık anlıyacak vaziyette değillerdi. Ara sıra Selânikte, başka

[7] Londra'daki Yugoslav halk sanatları satış mağazasında da aynı «kilim» kelimesinin Sırbca bir kelime gibi tanıtıldığına şahit olmuştuk!

yerlerde rastladığımız 30 - 40, 40 - 50, 50 - 60 yaş arası mübadillerin sırasıyla bazan tektük, bazan yarım yamalak, bazan da tam Türkçe anlayış ve anlatış imkânlarına sahip idiler. Şimdi 7 - 15 arasında bulunan bu çocuklar, kendilerinden evvelki 15 - 30 arasındakiler gibi artık iki dilli olmak yani Rumca, Türkçe konuşmak, hattâ yalnız Türkçe konuşma itibariyle tek dilli olmak durumunda değillerdi. Aynı şekilde Türkiye'den Halk Türküleri plâkları getirtmek, bunları ara sıra Yunanistan'ı dolayan birçok gazetecilerimizin röportajlarında tasvir edilen ve düşündürücü bir mostalji psikolojisi içinde dinlemek de aşağı yaş gruplarına doğru inildikçe artık lüzumsuz oluyordu. Böylece lisanî entegrasyonun arkası sıra bedîî entegrasyon yer almakta ve mübadil, muhacir olmak vasfı tarihe mal olmaktadır. İctimaî Basîret Vekâletine mensup bir umum müdür bize, 1923 de Rum mübadillere Rumca öğretim kurslarının açıldığını, zamanla bunlara lüzum kalmadığını söylemiştir [8]. 1923 de Atina'ya gelen mübadillerin gıda maddeleri ve oyuncak dağıtılan çocukları ile, Nea-Pella köyünün çocukları arasında kırk yılın tedricî surette meydana verdiği bir kültürel hususiyetler farkı mevcuttur. 1923 çocukları «iki dilli - bilingue» iken 1961 çocukları «tek dilli - monolingue» dirler. Keza bedîî, sosyal hâfıza muhtevaları da artık «Tecanüssüzlük - Hétérogénéité» den «Tecanüs - Homogénéité» e geçmiştir. Bu neviden sosyo - psikolojik bir değişme, tabiatıyla ilk zamanlarda, yani 1923 - 1933 aralarında, yerli Yunanlı ile mübadil Rum arasında ve şüphesiz yerli ve mübadil çocuklar arasında bazı münaferetleri ve rekabet duygularına meydan vermiş, fakat zamanla yavaş yavaş bu duygular ortadan silinmiş, «mübadil olma» vakıası, birbirini takip eden kuşakların gittikçe müphemleşecek kolektif hafıza köşelerinde kalmağa başlamıştır. Bu içtimaî ve ruhî ameliye şimdiden başlamış olup devam etmektedir.

Yavaş yavaş gerçekleşecek olan bu kültürel entegrasyon sonunda Yunanistan Rumluğu, her türlü Türk dil ve edebiyatı izlerinden sıyrılmış bulunacaktır. Artık Batı Trakya Türkleriyle temasın mümkün olduğu çevreler müstesna, Yunanistan'ın hiç bir yerinde Türkçeyi derece derece olsun bilen yerli veya mübadil bir «Yunanlı» görülmeyecektir. Aile içinde a) hiç Rumca bilmeyen ve karı - koca

[8] Bu nokta, Türkiye'ye Yunanistan'dan gelen mübadiller için ihmal edilmiştir. Bu ihmalin hâlâ devam ettiği iddia edilebilir mi? Yahut bu gibi unsurlara Türkçe öğretim lüzumu karşısında mıyız? Bazı gazete röportajlarına göre evet. Ciddi bir kanaat ancak ilmi bir araştırmadan sonra edinilebilir.

arasında Türkçe konuşulan, b) sonradan öğrenilmiş Rumca ile Türkçenin atbaşı gittiği, c) çocukları ve torunları Türkçeden habersiz, fakat kendileri ihtiyarlanmış ve Türkçe konuşmakta devam eden, d) Türkçenin tamamiyle yok olduğu... kuşaklar birbirini takip edecek ve mesele, ancak mühaceret tarihi ile meşgul bir kaçılim adamının arşiv ve kitaplıklardan öğrenebileceği tarihî bir araştırma sahası haline girecektir.

Böyle bir entegrasyonun tahakkuk etmesi takdirinde Yunanistan'ın 1430 da Türkler eline geçmesini takip eden asırlarda, Anadolu'nun 1071 den sonra Türklere yurd oluşu ve Türkiye Rumlarının Selçuk ve Osmanogulları devirlerine iştirâki ve nihayet 1923 den evvel fert ve aile, 1923 den sonra kitle halinde Yunanistana mühaceret edişi neticesinde yegâne Türk ve Türkçe izlerinin Yunanistanın bazı toponym'leriyle Yunanlı patronim veya antroponim'lerinde, yani yer ve insan adlarında devam ettiği ve edeceği anlaşılmaktadır. Bunlardan birinci nokta ile alâkalı misaller, yani yer adları, değiştirme, tercüme veya telâffuzca ve yazıca Yunanlaşma tesiriyle gitikçe daha çok azalıyor. Lâkin bu azalma, bir kısım patronim'lerde görülmemektedir. Yunanistan'da aile isimlerinin Avrupa cemiyetlerinde görüldüğü gibi istikrarlı, köklü ve annaneli olması eski Yunanistan'da olduğu gibi yeni Yunanistanda da gerek kelime, gerek tereküp itibariyle Türkçe olan bu nevi aile isimlerinin yaşamasına ve yaşatılmasına sebep olmaktadır. Yunan antroponimisine ait bir isim hazinesi, her halde bu durumun belirtilmesi için bize bir çok misâller verecektir [9].

Milletlerarası Mühaceret Kongresi vesilesiyle göç konusu etrafındaki müşahedelerimize son vermeden evvel mühim bir sosyolojik meseleye temas etmeği uygun buluyoruz: *Endogami*.

1921 - 1923 arasında firar suretiyle, 1923 den sonra nizamî şekilde ve mübadeleye tâbi olarak Yunanistan'a giden Rumlarla, yerli Rumlar arasındaki içtimaî münasebetler, son kırk senenin muhtelif yaş gruplarına işaret edecek bir münhanî ile gösterilebilir. En ilk günlerde bu münasebetler, millî, dinî ve ırkî bir sevginin dalgalanmaları arasında cereyan etmiş, fakat bir müddet sonra iktisadî menfaat çarpışmaları, rekabet duyguları bu sevgiye nihayet vermiştir. Daha sonra siyasî particilik de «Venizeloscu», «Konstantin'ci» istikametlerden evvelkisine mübadillerin fazlaca alâka göstermele-

[9] Bu hussutâ hazırlamakta olduğumuz sosyolojik bir araştırmayı neşredeceğiz.

ri, ikinci zümreyi sınırlendirmeye başlamıştır. Anlatılanlara bakılırsa 1920 - 1940 aralarına rastlayan bu münasebetler psikolojisi, 1940 - 1960 arasında gittikçe daha az gergin görünüyor. 1920 - 1940 arasında mübadiller arasında endogami hüküm sürerken, yavaş yavaş eski Yunanistanlılarla ekzogamik münasebetler başlıyor. Bugün 30 - 40 yaş grubuna mensup olanlarda ise kaynaşma ve «Tamamlanma - Integration» vetireleri hükmünü icra ediyor. Tamamlanmanın Türkçe - Rumca ile ilgili safhasını da bu vetirelerin bir başka tarafını göstermekte olup biraz önce pek enteresan bir kültür sosyolojisi hâdisesi olarak üzerinde durulmuştu.

Türkiye'den gelen muhacirlerin Atina'da iki gazeteleri çıkıyor. Birincisi «O Kosmos - Dünya» dört orta sahifelik bir gazete. İkincisi: «Prosfygikos Kosmos - Muhacir Dünyası». Her ikisinin sahibi İspartalı S. Sinanides. Atina'daki Karitsi meydanında 12 No. da bulunan gazete idarehanesini ziyaret ettiğim zaman, idarehanesinin bir kısmının Yunanistan'da «İstanbulular Merkezi» adındaki teşekküle ait olduğunu gördüm. Teşekkülün başında son asır politika ve kültür tarihimize yabancı olmayan bir aile ismini taşıyan İstanbullu bir vatandaşımız bulunuyor: Bay Makridis. Gerek Avukat Makridis, gerek «Merkez»in diğer âzaları, dünyanın bugünkü durumunda Türk - Yunan dostluğuna, devletler dışında hususî organizasyonlar burarak sağlam kültürel temeller atılması zamanının artık gelmiş olduğunu müstesna bir samimiyetle beyan ediyor ve karşılık bekliyorlar.

— II —

AER'in Yunanistan şubesi, gerek kongrenin Selânik ve Atina'da toplantısından önce, gerek sonra muhtelif yerlerden gelmiş olan iktisatçı, sosyolog ve hukukçu temsilcilere Yunanistan'ı tanıtmak için elinden geleni esirgememiştir. Bu arada bazı müesseselerle temas imkânı da hâsıl olmuştur. Bunlar arasında Yunanistan'ın sendikal teşkilâtı bizce en başta gelmekte idi. Bu hususa ait olmak üzere edindiğim bilgileri içtimâî politika mensuplarına ve çalışma hayatını araştıran içtimâiyatçılarımıza sunmağı bir vazife sayıyorum.

A. — Yunan Sendikacılığın Tarihçesi :

Balkan Harbinden evvelki eski Yunanistan'da teşkilâtsiz Yunan işçilerinin vakit vakit grev ilân ettikleri ötedenberi bilinmektedir. Meselâ 1878 de Serez'de, Volos'da yer yer işçi grevleri vukua

gelmiştir. Fakat Birinci Dünya Harbinin sonuna kadar ne sendika, ne de dernek halinde bir sosyal teşkilâttan bahsedilemiyor. Ancak 1921 sıralarında başta Türk tütün işçileri ve Serez çevresi olmak üzere ilk sendikal davranışlar görülmüş, sonradan bu temel üzerinde yavaş yavaş gelişen sendikacılık 1918 - 1936 ve daha sonra 1936 - 1946, nihayet 1946 - 1961 arasında Yunan siyasî hayatının zikzaklarını takip ederek çeşitli biçimlere girmiştir.

Birinci safhayı teşkil eden 1918 - 1936 arasında tek kaynaklı sendikalizm, üçlülük gösteriyor. Bu üçlülük içinde birinci istikamet Fransa'daki C. G. T. modelini kabul ediyor. Nitekim istikametın adı da «Yunanistan C. G. T. si», yani «Yunan Umumî İşçi Konfederasyonu»dur. Yalnız sosyal felsefesi, Fransa'daki gibi komünist veya komünzan değil, kısmen reformist, parlamenter bir sosyalizm görüşüne deyanmaktadır.

Sendikal üçlülüğün ikinci istikameti İkinci Enternasyonal'e bağlı sosyalist telâkkiye sahiptir. Başında *M. Laskaris*'in bulunduğu bu sendikacılık telâkkisi, bugün aynı sendikacının oğlu *P. Laskaris*'in taraftarları tarafından güdülmektedir. Bize sendikanın malı olan, Atina'nın güzel ana caddelerinden birinin köşesinde bulunan Konfederasyon binasında istediğimiz bilgiyi veren Umumî Kâtip *Laskaris*, sık sık Türkiye'ye gelmekte ve Türk sendikarıları ile tanışmaktadır. Bana gösterdiği bir büyük fotoğrafta bu senenin Ekimi başında Atina'da toplanan Yunan C. G. T, kongresine katılan misafir Türk sendikanı'arı da yer almaktadır.

Nihayet üçüncü istikamet «Birlikci - Unitaire» sıfatı altında tanınan, III. Enternasyonal'a, yani Moskovaya bağlı olan sendikacılık olup II. Dünya Harbi sonundaki iç kargaşalıklara sebep olan komünist işçi organizasyonudur.

Meşhur Ceneral Metaksas rejimi, 1936 da Yunanistan'ı ele aldığı zaman işte bu üç istikamet Yunan sendikacılığını parçalamış bulunuyordu. Ceneral, bunlardan birinciye dokunmamış, fakat diğer ikisinin faaliyetini tatil eylemişti. Yalnız üç sene, yani İkinci Dünya Savaşının koptuğu âna kadar devam eden bu durgunluğun arkası sıra anarşik bir durum beliriyor. Yunan sendikacılarınca E. M. M. adı verilen gizli ve yeraltı teşkilâtı faaliyette bulunmaktadır. 1944 de kuruluşundan sonra yukarıdaki üçlülüğün ikinci istikameti tekrar, bu defa bütün Yunanistan'ı kavrayan bir teşkilâta kavuşmuş bulunmaktadır. Hür Dünya Sendikalar Birliği içinde çok

aktif bir rol oynıyan Yunanistan «C. G. T.»si Türk sendikacılığı ile de sık sık temas imkânlarını aramaktadır.

Yunan işçi sendikacılığı, Yunan Anayasasının tanıdığı grev hakkını gerektiği zaman kullanıyor. *Bay Laskaris*'in anlattığına göre biri 1953 de, diğeri 1956 da olmak üzere iki grev hâdisesi vukua geliyor. Her ikisi de nisbî muvaffakiyetlerle sona ermiştir. Yalnız bu grevler, herhangi bir sınıf şuurı gerginliğinin neticesi değildirler, uzun uzun düşünölen, her çareye başvurduktan sonra nihayet zaruret haline gelen arzu edilmez hâdiselerden ibarettir. 1956 danberi grev psikolojisi çok zayıflamış bulunuyor. Zira grev adımını atıncaya kadarki şikâyet safhaları, tatmin edici neticeler vermeğe başlamıştır. Avrupa'daki Hür Sendikalar arasında en fakir teşkilât olmasına rağmen, gerekirse grevden kaçınmıyacak bir meslekî menfaat endişesinin konfederasyon çevresinde hâkim olduğunu gururlu bir eda ile belirtmektedir.

Yunan sendikacılığında biri «merkez» ötekisi «federasyon» adını taşıyan iki organizasyon kadrosu vardır. «Merkez - Centre» ler, her büyük şehirdeki bütün iş sahalarının işçilerini içine alıyor. Bu itibarla «Meslekler arası - Interprofessionel» mahiyettedir. Bütün Yunanistan'da büyük ve orta şehirlerde 70 «merkez» ve 29 federasyon mevcut olup konfederasyon kongresine her iki kadrodan gönderilen temsilciler üç yüzü buluyor. Bunların dışında içtimaî siyasetçilerin «vahşi, yaban» dedikleri, yani federasyonlara girmeyen sendikalar da mevcut ise de sayıları pek azdır. Esasen, konfederasyon, federasyon sayılarını arttırma taraftarı da değildir.

Bu federasyonlar meslekî esasa dayanır. Atina'da liman, kimya, mensucat işçileri federasyonları, konfederasyonun en kuvvetli kolları mahiyindedir.

B. — Yunan Sendikacılığının başhca meseleleri:

Türkiye'de son zamanlarda başlayan «yabancı memleketlere işçi gönderme» işi, Yunanistan'da da mevcut. Son beş senede başta Almanya olduğu halde Brezilya ve Kanada'ya 300.000 den fazla işçi göndermiş. Bay Laskaris, bu hususta yaman bir içtimaî politikacı edası ile izahat veriyor ve bazı endişelerini belirtiyor. Şöyle ki en faal ve bereketli yaş grubuna mensup, vasıflı işçilerin gidışı, üzerinde durulmağa değer. Cereyanı durdurmak icap edebilir. Konfederasyonun son 1961 kongresinde, «plânlı ekonomi» projesinin sendi-

kaca hükümete sunulması kararlaştırılmıştır. Bu plân sınaî yatırımı hızlandıracaktır. Fakat umumî kâtip, Karamanlis hükümetinin son seçimden evvel de, şimdi Konfederasyonun uygun bulmadığı liberal siyaset gütmesini hoş karşılamamaktadır. Bir başka mesele de kabinelerde Çalışma Vekili olan şahsiyetlerin, çalışma hayat ve mesleğine karşı yabancılıklarıdır. Tıbbın doktoru bulunması nev'inden çalışma ile alâkalı işlerin de doktoru olabileceği, olması lâzımgeldiği fikrine henüz yabancı bulunuyoruz. Sayın Bay Laskaris, bu düşüncesiyle hemen hemen hür demokrasi memleketlerinin müşterek bir derdine dokunmuş olamıyor mu?

Türkiye'de hâlâ münakaşası yapılan bir meselenin, kollektif iş akdi işinin 1935 denberi Yunanistan'da tabii bir müessese haline geldiğini de ilâve edelim.

Arasına Yunanistan'da memur zümrelerinin grev hareketlerini işittiğimiz malûmdur. Bu hususu aydınlatan C. G. T. umumî kâtibi, memurların sendika kurma ve gazete yayma hakkına sahip olmadıklarını, fakat buna rağmen bazı anlar da memurların maaş ve ücret arttırma taleplerinde bulduklarını teyit etmektedir. Otorite bu hususta sert davranmamağı ve imkân nisbetinde talepleri karşılamağı tercih ediyor. Demek ki bu hususta yeni örf ve âdetler, mevcut kanunların metnini tekzip etmektedirler.

70 «Merkez» ve 29 «Federasyon» dan teşekkül eden Yunan işçi konfederasyonunun ne kadar âzası var? Bu sorunun cevabı Yunan nüfusunun onda birini karşılayan şu rakamda görülüyor: 850.000. Yalnız ziraat işçileriyle memurlar bu sayıya dahil değildirler. Zaten bu iki zümrenin sendikal organizasyonları da yoktur. Yunan toprakları, fazlaca köylüye dağıtılmış ve ferdî mülkiyet prensibi çok yaygın bir şekil almıştır. Herhangi bir sebeple topraksız kalanlar ise sanayi alanına giriyor ve tabiatıyla işçi sendikalarına dahil oluyorlar.

C. — Yunan Sendikacılığında beşer münasebetleri ve idareciler:

Bilhassa İkinci Dünya Harbinden sonra herhangi bir memlekette herhangi bir işçi sendikasını ziyaret ederken akla şu sorunun gelmemesi imkânsızdır: *Sendikamın, işveren teşkilâtı ile alakası.* Bay Laskaris bugünkü durumda böyle bir alâkadan bahsedilemeyeceğini teessürle anlatıyor ve meselâ İngiltere'deki ve Şimal memleketlerindeki «Müşterk komit - Joint Committee»lerden eser bulunmadığını belirtiyor. Bununla beraber, hemen bütün hür dünya

memleketlerinde mevcut olan bu iş beraberliğinin temayül ve arzusu yok değildir. Ancak iktidara yeni gelen siyasî parti, bu birliği teşvik edecek bir parti değildir. Sendika, tam bir tarafsızlık istikameti güdüyor. Liberal iktidarda kendi âleminde bir düziye plânlı yatırım ve devletçi ekonomi ile alâkalı fikirlerini siyasî çevrelere işittirmekten de sendikaca geri kalınmamaktadır. Konfederasyonun malî varlığı çok mütevadidir. Muayyen bir rakam edinmemekle beraber umumî kâtip, zikre değer bir malî varlıktan bahsedemeyeceğine samimiyetle işaret ediyor. 1936 senesinde kiradan kurtularak bir binaya sahip olmayı bahtiyarlık saymaktadır. Gerçekten Patisiou caddesindeki konfederasyon binası 25 gözü ile müessesenin ihtiyacını karşılamaktadır.

Tek kaynağı âzasının aidatından ibaret olan konfederasyon, bu payını akla gelen şekilde sendikalardan veya konfederasyonlardan almamaktadır. Hususî bir kanun, her işçinin senede bir günlük ücretini belli bir fon'a aktarmasını mecburî kılıyor. Gerek ««merkez» ler, gerek konfederasyon, bu fon'dan hisse almaktadır. Fakat konfederasyon reis vekili bu usulden memnun olmadıklarını, kanunun ilgasına çalıştıklarını doğrudan doğruya sendikalarla malî bir münasebet tesis etmenin doğru olacağını söylüyor.

Ötedenbedi Yunanistan'ı yalnız işçilerinin değil, bazan muallim ve memurlarının da sık sık grev hakkından faydalandıklarını biliyoruz. *Bay Laskaris*, bu hakkın Anayasa ile kendilerine verildiğini, her zaman her türlü çarelerin faydasızlığı görüldükçe grev hakkını kullandıklarını gururlu bir eda ile anlatıyor. Yalnız kendisinden öğreniyoruz ki devlet sektörü memurlarının grev hareketleri kanunî değildir. Onların teşekkülleri «sendika» değil, «dernek» dir. **Sendika kuramazlar. Buna rağmen gerektikçe onların da greve başvurdukları, Legal olmamasına rağmen rejimlerin bunu bir mesele yapmadıklarını, çoğu zaman bu gibi memur grevlerinin gayeyi elde ettikleri anlaşılmaktadır.** Hususî sektör mensubu bulunan muallim ve müstahdemlerin sendikalara sahip olduklarını, Yunan C.G.T. sine bağlı bu bulduklarını, grev hakkını kanunî şekilde kullandıkları âşikârdır.

Bugün Yunan sendikacılığının başında bulunan F. Makri'nin, ateşli bir komünizm düşmanı, sosyalist yolun rehberliğini yapan Makris ve onun yardımcısı umumî kâtip Laskaris karşısında, şimdi memleket dışında, meçhul bir yerde — bir tahmine göre Bulgar Yunan hududu üzerinde — bulunan komünist sendikacı Zaharyadis bulunuyor. Yunan sendikacıları bu iki ismi, yani Makris ile

Zaharyadis'i ikiye ayrılan dünyamızın Yunanlı temsilcileri gibi görüyorlar ve birincisinin arkasında gitmeği kendi sınıf menfaatleri ve meslekî endişeleri için daha isabetli sayıyorlar. Bay Makris ile Bay Laskaris, işte doğru yolda yürüyen Yunan sendikacılığının yorumlamak bilmiyen, gayretli uzuvlarıdır. Sendika reisi F. Makris ile görüşemediğim için onun hakkında bir şey söyleyemeyeceğiz. Fakat sendika merkezinde kendisi ile görüştüğüm umumî kâtip, pek ilgi çekici bir şahsiyet. Edindiğim malûmata göre orta tahsilini yaptıktan sonra demiryol işçiliğine intisap ediyor. On üç sene bu branşta piştikten sonra sendika idarecisi oluyor. On iki yıldanberi en alt kademededen başlayarak bugünkü konfederasyon umumî kâtiptiğine kadar yükselmiştir. Milletlerarası münasebetlerde çok faal bir unsur olduğunu bir çok işçi çevrelerinden işittim. Mükemmel bir Fransızca, tecrübeden gelen bir bilgi, aileden ve babadan gelme bir sendikacılık an'anesi *Bay Laskaris*'in en objektif vasıfları ve meziyetleridir. Yunanistan'a gelen alâkalılara Yunan sendikacılığı etrafındaki sözcülük vazifesini muvaffakiyetle ve derin bir anlayışla ifa ediyor.

D. — Yunan sendikacılığının terbiyevî çalışmalarını ve sendika gazeteiiliği:

Her şeyden evvel, meselâ İngiltere'deki Fabian hareketinden, yani serbest mütefekkirlerin sosyal adalet konusu etrafındaki felsefî faaliyetlerinden, yahut bizde bazan işçi sigortaları kongreleri, çalışma konferansları, iş ve işçi bulma seminerleri gibi topluluklarda Üniversite mensuplarının işçilerle iş beraberliği yapmasından ilham alarak şu suali, konfederasyon umumî kâtibine sormak istedim: — Münevverle, akademisyenlerle işbirliği ne durumda? Umumî kâtip bu sualden pek memnun görünmüyor ve şu cevap ile kalıyor: — Pek sathî. Ciddî bir birlik yoktur ve olamaz. Biz münevverimizi kendi içimizde yetiştirmek istiyor ve muvaffak da oluyoruz. Nitekim her sene olduğu gibi bu sene de teşkilât âzaları için üç çeşit terbiyevî faaliyet zemini hazırlanmıştır:

1 — Sendikacılık sahasında, sendikalizmin temel mefhumları, prensipleri ve gayeleri hakkında akşam kursları şeklinde cereyan eden bu faaliyet, hem merkezde (Atina'da), hem de mahallî federasyonlarda düzenlenmiş bulunuyor;

2 — İşçiye lâzım olduğu derecede sanayi kursları tertip ediliyor. En basit iktisadî meselelerden zamanımızın otomasyon problemine kadar çeşitli meseleler üzerinde duruluyor;

3 — İşçinin «millî terbiye»si de mühimdir. Sendika liderine mahsus karakterlerin tasviri faydalı oluyor. Bazan konular genişletilmekte, demokrasi ve sosyalizm dâvaları ele alınmaktadır. Bunlar, daha ziyade zamanın icaplarına göre seçiliyor. Meselâ bu sıra atom ve sanayi tatbikatı etrafında kurslar tertip ediyoruz.

Konfederasyon bu kurslar için hem kendi içinde, hem de ilim ve iş çevrelerinden konferansçılar, hocalar bulmaktadır. Bazan ecnebi ihtisas erbabı da dâvet ediliyor. 1957 - 1962 arasında elli yabancı ihtisas adamı davet edilmiştir. Bunlar arasında büyük milletlerin «Atomik enerji komisyonu» âzaları da vardır. Daha sonra memleket dışına bilgi, görgü edinmek üzere işçi zümreleri gönderilmektedir. Son senelerde 120 kadar sendikacı bu maksatla muhtelif memleketlerde bulunmuşlar, avdetlerinde edindikleri bilgiden çevrelerini faydalandırmışlardır. Sarfedilen terbiye faaliyetlerinin bir kısmı ayrıca broşürler halinde neşredilmektedir.

Bugünkü hür dünyada sendikal gazetecilik, artık umumî gazetecilikten ayrılmış bulunuyor. İşçi hareketinin bütün felsefi, içtimâî ve terbiyevî meseleleri kendi gazetelerinde ele alınmaktadır. Nitekim Yunanistan'ın bizdeki «Türk-İş»e karşılık olan konfederasyonu, on beş günlük bir büyük gazete çıkarıyor. Geçmiş on yıllık olan «Ergatikon Vima - Emek Kürsüsü» adlı gazetesi sendika merkezini ziyaret ettiğimiz sıralarda haftalık olmağa başlamıştı. Gerçi Yunanistan'da sendikal matbuat, vilâyetlerde de serpilmiş bulunuyor, «merkez»lerin ve «federasyon»ların mahallî gazeteleri vardır. Fakat «Emek Kürsüsü» bütün Yunanistan işçi çevrelerinin sevip benimseydiği ve beslediği bir sınıf gazetesidir.

Konfederasyon bundan başka iki bülten de neşrediyor. Bunlardan birincisi Rumca üç ayda bir çıkarılıyor. İkincisi, yabancılar için iki ayda bir neşredilmektedir. Dili Fransızca, ismi İngilizce^[10].

NEWS LETTER.

Publié par la confédération générale du Travail de Grèce (C.G.T.G.).

E. — Yunan Sendikacılığı ve Kıbrıs:

Yunanistanın işçi konfederasyonu ile temas ederken Kıbrıs'ı unutmak mümkün mü? Anlaşıldığına göre Yunan C.G.T. sinin Kıb-

[10] Elimizdeki son nüshasında şu yazılar var: İktisadî ve içtimâî siyasetimiz — İşçi hareketine yönelik tenkidler — Yunan işçi hareketinin istiklâlî — Komünist tehlike karşısında davranışımız..... ilh.

rıs ile teşkilât bakımından hiç bir ilgisi yoktur. Fakat bu alâkasızlık, meslekî zaviyeden alâkadarlığa mani değildir. Nitekim Kıbrıs'taki:

- 1 — Komünist, Sovyet'çi istikamet,
- 2 — Sosyalist, hür sendikacı istikamet,
- 3 — Türk işçilerinin Rumlardan ayrı sendikal organizasyonu,

gibi üçlü cereyanlarda ikincisine karşı sempati beslediklerini itiraf etmektedirler. Sayın *Bay Laskaris*'in bu düşüncesinden kuvvet alarak Yunan - Türk sendikal işbirliğinin, Kıbrıs'taki akıllı selim sahibi Türk ve Rum sendikacılığı ile meşgul olması, politika sahasındaki *NATO* beraberliğini, işçi sınıfı bakımında da kuvvetlendirmesi düşünülebilir.

İki saatten fazla devam eden bir görüşme esnasında sosyalist babasından tevarüs ettiği kabiliyet ve kültürün ışığı altında suallerimizi açıkca karşılıyan ve icabında bir akademisyen gibi aydınlatan *Bay Laskaris*'e gerek İktisat Fakültesinin sendikal meselelerle de alâkalı «İktisat ve İçtimaiyat Enstitüsü», gerek Türk sendikacılığı namına teşekkür etmek isteriz.

— III —

YUNANİSTAN'DA İŞÇİ SİGORTALARI

Atina caddelerinden birinin ortasında büyük harflerle adı yazılmış bir bina her turistin dikkatini çekiyor: İ.K.A. Bir Yunanlı meslektaşla caddeden ve bina önünden geçerken bu adın ne ile ilgisi olduğunu öğrenince ertesi gün için bir ziyaret saati tesbit etmek icap etti. Zira İ.K.A., benim her yıl kongrelerine katıldığım Türk İşçi Sigortaları Kurumu'nun Yunanistan'daki eşidir.

Yunanistan'da sosyal sigortacılığın, hemen hemen Yunan istiklâli ile başladığını söylemek icap ediyor. Osmanlı idaresi zamanında da İmparatorluğun denizciliğinde Yunan tayfalarının hizmeti malûmdur. Yunan sahil halkının çeşitli vasıtalarla deniz nakliyatına karşı zarurî ilgisi, 1821 istiklâlinden on altı sene sonra Yunan donanmasının doğuş ve teşekkülünde olduğu gibi Yunan Deniz Ticaretinin gelişmesine son derece tesir etmiştir. Bugün Yunanistan deniz nakliyatçılığının taşıdığı ehemmiyet bu suretle tarihî bir geçmişe sahip bulunuyor. Henüz bir çok Garp memleketlerinde başvu-

rulmamış olan sosyal sigortacılığın Yunan ticaret filosu tayfaları için ele alınması bu yüzdendir.

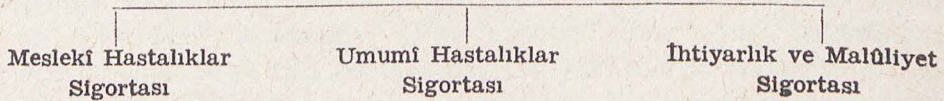
1837 - 1937 arasındaki bazı iş kolları işçileri için tek tek idareler şeklinde tatbik edilen sosyal sigorta rejimi, 1937 de Garp memleketlerindeki modele göre geliştirilmiş, yani Yunan İşçi Sigortaları Türk İşçi Sigortalardan on sene evvel kurulmuştur. Bizimkinin kuruluş tarihi bilindiği gibi 1947 dir. Bununla beraber Yunanistan da 1937 den evvel 44 münferit işçi sigortası mevcut imiş. 1937 bunları bir kül haline getirmiş ve yeni kurulan Çalışma Vekâletine bağlamıştır.

Yunan İşçi Sigortaları, milletlerarası neşriyatta *I.K.A.* remzi altında tanınıyor. Rumca «Idryma» «Kainonikon», «Asphaliseon» kelimelerinin ilk harflerinden yapılan bu remz altındaki teşkilâta sigortalı işçiler *IKA* temsilcileriyle görüştüğümüz zaman, yani 1961 sonlarında 1,500,000 idi. Fakat bir müddet sonra bu sayının bir miktar azalacağı, zira ziraat işçi sigortasının müstakil bir bölüm olarak kurulacak, şimdiye kadar *I.K.A.* ya dahil ziraat işçileri yeni kurulmakta olan kuruma gireceklerdir. Bu yeni kurumun adı ve işareti şimdiden malûmdur: *O.G.A.* Böylece Yunanistan'da 136 vilâyette — ki bunların bir kısmı bizim anladığımız mânada vilâyet olup diğerleri sancak ve kaza mahiyetindedir — bulunan 136 *I.K.A.* şubesi, kendisine dahil ziraat işçileri, *O.G.A.* ya devredecektir. Bu devir muamelesinin sebeplerine ait bir sualimize müdür muavini pek sayın *Madam Pæpontoniou* selâhiyetli bir lisanla sınaî ve ziraat işçilerin sigorta muamelelerindeki hususiyetleri ve farkları anlatmış, bu suretle muamelâta işin tecanüsünü temin endişesinin güdüldüğünü belirtmiştir.

IKA'nın teşkilât şeması, aynı zaamnda sigorta nevilerini de gösteriyor.

I K A

Umumî Sosyal Sigorta

1937 - 1962 arasında kurulup geliştirilen bu üç kol yanında son zamanlarda işsizlik sigortası da kurulmuşsa da ayrı ve *OAAA* işa-

reti müstakil bir organizasyon halindedir. Teknik sebeplerden ve mahiyetinin başkalığından dolayı *IKA* ile alâkalı değildir.

IKA ile *OAAA* dışında birkaç sosyal sigorta cihazı daha mevcut olup hepsi şu beş remiz altında tanınmaktadır:

- 1 — *IKA* (Umumî sosyal sigortalar)
- 2 — *TEBE* (Perakendeci ticaret mensupları)
- 3 — *TAE* (Esnaf)
- 4 — *OGA* (Ziraî işçiler)
- 5 — *OAAA* (İşsizler).

Bunların içinde 1937 - 1962 arasında en çok gelişen *IKA*'nın 1,500,000 sigortalısı şu nevi halk zümrelerini içine alır:

- 1 — Resmî ve hususî sektördeki ücretli bütün işçiler,
- 2 — Seyyar satıcılar gibi çok az gelirli serbest iş adamları,
- 3 — Ev hizmetleri,
- 4 — Çıraklar,
- 5 — Devletten veya sigortalardan pansiyonlu oldukları halde her hangi bir işde çalışanlar,
- 6 — Âmme memurlarından ücret ile kullanılanlar.

Bunların içinde 1937 - 1962 arasında son derece gelişmiş olan ve hastalık, kaza, analık, malûliyet, ihtiyarlık, işçilerin yaşıyan akrabalarına yardım gibi yedi sigorta kolunu muhtevi bulunan *IKA*'nın bir misal olarak ziyaret senemiz olan 1961 de yıllık geliri 1,839,821,000; gideri 1,839,381,000 Dr. den ibarettir, 1962 ye 441,000 Dr. devretmeğe hazırlanmaktadır. *IKA*, muhtar olup bir İdare Heyeti ile bir umum müdür tarafından idare edilir. İdare heyeti, çok mühim işlerde selâhiyet sahibi ise de günlük adi işler hususunda umum müdüre müşavirlik yapmakta, umum müdürlüğü hareketlerinde serbest bırakılmaktadır.

*
**

İşte iki aftalık bir Yunanistan seyahatinin temin ettiği müşahedelerden bir kaçı. Bunlara ilâve edilecek diğer müşahedeleri, bu makalenin devamı olarak bir başka yazıda nakletmek istiyoruz.